

OBSAH

Úvodní poznámka ke druhému vydání	7
1. TEORETICKÁ A METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA	11
1.1 Přístup k výkladu a řešení klíčových problémů pojetí a poznávání osobnosti v psychologii	11
1.2 Ke vztahu struktury a dynamiky osobnosti	14
1.3 Ke vztahu situačních a dispozičních proměnných v utváření a projevech osobnosti	17
1.4 K nomotetickému a idiografickému přístupu k poznávání osobnosti	18
1.5 K možnostem a cestám pronikání do osobnosti	19
2. VLASTNOSTI OSOBNOSTI	23
2.1 Povahové vlastnosti (temperament)	25
2.1.1 Klasické vymezení temperamentových typů	27
2.1.2 Biotypologické vymezení povahových vlastností	30
2.1.2.1 Fyziognomika	31
2.1.2.2 Frenologie	33
2.1.2.3 Kretschmerova konstituční typologie	35
2.1.2.4 Sheldonova konstituční typologie	36
2.1.3 Psychofyziologické koncepce temperamentu	38
2.1.4 Povahové vlastnosti z hlediska typologie osobnosti	42
2.1.4.1 Typy osobnosti v systému Jungovy analytické psychologie	42
2.1.4.2 Eysenkovo psychometricky založené pojetí temperamentu	44
2.1.4.3 Guilfordova matice primárních temperamentových faktorů	47
2.1.4.4 Keirsejovo vymezení čtyř typů temperamentu	50
2.1.5 Temperament v pojetí Heymanse a Wiersmy	53
2.1.6 Teorie vrozených temperamentových bloků osobnosti	57
2.1.7 Pojetí bazální struktury psychické autoregulace	58
2.2 Motivační vlastnosti osobnosti	71
2.2.1 Východiska	71
2.2.2 Problematika postojů a sklonů	74
2.2.2.1 Vymezování struktury postojů a sklonů	75
2.2.2.2 Životní postoje globální povahy	81
2.2.2.3 Morrisovo pojetí „základní životní cesty“	83

2.2.3	Hodnotové orientace	85
2.2.3.1	<i>Franklovo vymezení základních životních hodnot</i>	85
2.2.3.2	<i>Sprangerova typologie hodnotových orientací</i>	87
2.2.3.3	<i>K systému interpersonálních hodnot osobnosti</i>	88
2.2.4	Vymezování motivační struktury systémem potřeb	91
2.2.4.1	<i>Murrayovo členění potřeb jako motivačních sil</i>	92
2.2.4.2	<i>Cattellův přístup k motivačnímu systému osobnosti</i>	96
2.2.4.3	<i>Potřeby v Rotterově systému sociálního učení</i>	98
2.2.4.4	<i>Pojetí potřeb v motivační teorii Maslowa</i>	102
2.2.5	Struktura motivačních vlastností osobnosti	107
2.2.5.1	<i>K vymezování struktury motivačních vlastností osobnosti</i>	107
2.2.5.2	<i>Pojetí základních a sekundárních potřeb a jejich role v systému motivačních vlastností osobnosti</i>	108
2.2.5.3	<i>Vztah potřeb a zájmů v motivačním systému osobnosti</i>	115
2.2.6	Vymezení pojmu „charakter osobnosti“	117
2.2.6.1	<i>Rubinštejnovo vymezení pojmu „charakter osobnosti</i>	117
2.2.6.2	<i>Charakter jako individuálně upevněná zaměřenost osobnosti</i>	119
2.2.6.3	<i>Termín „charakter“ v německé klasické psychologii</i>	120
2.2.6.4	<i>Struktura motivačních vlastností („charakteru“) osobnosti</i>	124
2.3	Schopnosti jako vlastností osobnosti	126
2.3.1	Obecná charakteristika schopností	126
2.3.1.1	<i>Schopnosti a vlohy</i>	127
2.3.1.2	<i>Speciální schopnosti, nadání a talent</i>	130
2.3.1.3	<i>Schopnosti a dovednosti</i>	133
2.3.2	Přístupy ke schopnostem jako vlastnostem osobnosti	134
2.3.2.1	<i>Obecná východiska</i>	134
2.3.2.2	<i>Vymezování inteligence jako nejobecnější schopnosti osobnosti</i>	137
2.3.2.3	<i>Netradiční vymezování intelektových předpokladů</i>	143
2.3.2.4	<i>Vrozené a osvojené v intelektových schopnostech</i>	148
2.3.3	Struktura schopnostních vlastností osobnosti	151
2.3.4	Schopnosti a výkonnost osobnosti	154
2.3.4.1	<i>Systémový přístup ke vztahu „osobnost – schopnosti – výkonnost“</i>	154
2.3.4.2	<i>Empirické přístupy k posuzování schopností</i>	158
3.	OSOBNOST V NÁROČNÝCH ŽIVOTNÍCH KONTEXTECH	167
3.1	Životní nároky a rozvoj osobnosti	167
3.2	Pojetí psychických zátěží	170
3.2.1	Vymezení pojmu „psychická zátěž“	172
3.2.1.1	<i>Běžné nároky na psychiku (běžná psychická zátěž)</i>	173
3.2.1.2	<i>Optimální psychická zátěž</i>	174
3.2.1.3	<i>Pesimální psychická zátěž</i>	175
3.2.1.4	<i>Hraniční psychická zátěž</i>	175
3.2.1.5	<i>Extrémní psychická zátěž</i>	176

3.2.1.6	<i>Dotatky</i>	176
3.3	Dynamika psychických funkcí v zátěžových situacích	177
3.3.1	Mobilizace psychiky	178
3.3.1.1	<i>Linie nespécifických změn</i>	178
3.3.1.2	<i>Aktivní řešení zátěže</i>	180
3.3.1.3	<i>Průběh třetí fáze</i>	181
3.3.2	Specifické změny v psychice	182
3.3.3	Indikace dynamických změn v psychice	185
3.4	Dilema: rozvoj, či desintegrace osobnosti	193
3.4.1	Nároky na činnost a výkonnost (Problematika nepřiměřených úkolů a požadavků)	195
3.4.2	Nároky na řešení problémových situací (Problematika adaptace, adjustace a kreativity)	201
3.4.3	Nároky na zdolávání překážek (bariér)	206
3.4.4	Konfliktové situace a jejich řešení	217
3.4.5	Stresové situace	223
3.5	Závěrečná poznámka	227
4.	POZNÁVÁNÍ OSOBNOSTI	229
4.1	Podmínky a předpoklady poznávání osobnosti	229
4.1.1	Co studovat?	230
4.1.2	Kde vlastnosti osobnosti studovat?	231
4.1.3	Jakými nástroji a metodami proniknout do osobnosti?	237
4.2	Možnosti komplexního pronikání do osobnosti s využitím počítačové podpory	243
4.2.1	Východiska	243
4.2.2	Principy počítačové podpory	245
4.2.2.1	<i>Ukládání a vyhodnocování dat</i>	246
4.2.2.2	<i>Stavebnicové uspořádání systému</i>	248
4.2.2.3	<i>Otevřenost systému</i>	249
4.2.3	Aplikace	250
4.2.3.1	<i>Počítač při pronikání do sebepojětí („PASKO“) a do dynamiky psychických funkcí („PSYCHOLAB“)</i>	252
4.2.3.2	<i>Systém počítačové podpory programu DIAROS</i>	255
4.2.3.3	<i>Idea sjednocování</i>	265
LITERATURA	266